

395/2009 Sb.

ZÁKON

ze dne 9. září 2009

o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití

Změna: 50/2016 Sb.
Změna: 104/2017 Sb., 183/2017 Sb.
Změna: 254/2020 Sb.

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

nadpis vypuštěn

§ 1

Úvodní ustanovení

(1) Tento zákon upravuje

a) způsob posuzování a zamezení zneužití významné tržní síly v souvislosti s nákupem potravin za účelem jejich dalšího prodeje na území České republiky nebo službami s tímto nákupem nebo prodejem potravin souvisejícími,

b) dozor nad dodržováním tohoto zákona.

(2) Podle tohoto zákona se posuzuje i zneužití významné tržní síly, které bylo uskutečněno v cizině, pokud jeho účinky nastaly nebo mohou nastat na území České republiky.

§ 2

Vymezení některých pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

a) dodavatelem podnikatel, pokud prodává potraviny za účelem jejich dalšího prodeje nebo přijímá nebo poskytuje služby s prodejem potravin související,

b) odběratelem podnikatel nebo nákupní aliance podle písmene c), pokud nakupují potraviny za účelem jejich dalšího prodeje nebo přijímají nebo poskytují služby s nákupem potravin související; za odběratele se považuje také ten, kdo takový nákup nebo služby pro jiného odběratele zajišťuje na základě smlouvy příkazního typu,

c) nákupní aliancí uskupení odběratelů, vzniklé na základě smlouvy, jiného právního jednání nebo jiné právní skutečnosti, které provádí spolupráci mezi odběrateli v souvislosti s nákupem potravin za účelem jejich dalšího prodeje nebo přijímáním nebo poskytováním služeb s tím souvisejících, nebo bylo za účelem této spolupráce vytvořeno, nezávisle na tom, zda toto uskupení má nebo nemá právní osobnost,

d) potravinou látka nebo výrobek definovaný jako potravina přímo použitelným předpisem Evropské unie¹⁾.

nadpis vypuštěn

§ 3

Významná tržní síla

(1) Významná tržní síla je takové postavení odběratele, v jehož důsledku si odběratel může vynutit bez spravedlivého důvodu výhodu vůči dodavatelům v souvislosti s nákupem potravin nebo přijímáním nebo poskytováním služeb s nákupem nebo prodejem potravin souvisejících.

(2) Významná tržní síla se posuzuje zejména s ohledem na strukturu trhu, překážky vstupu na trh a finanční sílu odběratele.

(3) Pokud je odběratelem podnikatel, který zajišťuje nákup potravin nebo služby s nákupem nebo prodejem potravin související pro jiného odběratele na základě smlouvy příkazního typu, jeho významná tržní síla se posuzuje společně s postavením odběratele, pro kterého činnost zajišťuje.

(4) Má se za to, že významnou tržní sílu má

a) odběratel, jehož obrat za prodej potravin a služeb s tím souvisejících na území České republiky přesáhne 5 mld. Kč za poslední ukončené účetní období v délce 12 měsíců,

b) odběratel, který je ovládanou osobou, jehož obrat za prodej potravin a služeb s tím souvisejících na území České republiky nepřesáhne 5 mld. Kč za poslední ukončené účetní období v délce 12 měsíců, pokud jeho obrat za prodej potravin a služeb s tím souvisejících na území České republiky společně s obratem ovládající osoby za prodej potravin a služeb s tím souvisejících na území České republiky přesáhne 5 mld. Kč za poslední ukončené účetní období v délce 12 měsíců, nebo

c) nákupní aliance, u které společný obrat jejích členů za prodej potravin a služeb s tím souvisejících na území České republiky přesáhne 5 mld. Kč za poslední ukončené účetní období v délce 12 měsíců.

§ 3a

Náležitosti smlouvy

Smlouva mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem musí být sjednána písemně a musí kromě podstatných částí obsahovat také:

a) způsob úhrady kupní ceny a dobu na její úhradu, výši slevy z kupní ceny nebo způsob jejího určení, bude-li poskytována, přičemž doba splatnosti kupní ceny nesmí být delší než 30 dní ode dne doručení faktury,

b) dobu nebo způsob jejího určení pro dodávku předmětu koupě a určení jejího množství za stanovené období nebo určení množství jednotlivé dodávky předmětu koupě,

c) v případě, že jsou přijímány a poskytovány služby související s nákupem nebo prodejem potravin, způsob spolupráce při jejich přijímání a poskytování co do předmětu, rozsahu, způsobu a doby plnění, výše ceny nebo způsobu jejího určení,

d) dobu garantované platnosti kupní ceny, která nesmí překročit 3 měsíce od data první dodávky potravin, na kterou byla kupní cena sjednána,

e) způsob postoupení pohledávky, který se řídí příslušnými ustanoveními občanského zákona.

§ 4

Zákaz zneužití významné tržní síly

(1) Zneužití významné tržní síly je zakázáno.

(2) Zneužitím významné tržní síly je zejména

a) sjednávání nebo uplatňování smluvních podmínek, které vytvářejí výraznou nerovnováhu v právech a povinnostech smluvních stran,

b) sjednávání nebo získávání jakékoli platby či jiného plnění, za které nebyla poskytnuta služba nebo jiné protiplnění, nebo je nepřiměřeně hodnotě skutečně poskytnutého protiplnění,

c) uplatňování nebo získávání jakékoli platby nebo slevy, jejíž výše, předmět a rozsah poskytovaného protiplnění za tuto platbu nebo slevu nebyly písemně sjednány před dodáním potravin nebo poskytnutím služeb, ke kterým se platba nebo sleva vztahuje,

d) sjednávání nebo uplatňování cenových podmínek, v jejichž důsledku nebude daňový doklad na úhradu kupní ceny za dodávku potravin obsahovat konečnou výši kupní ceny po veškerých sjednaných slevách z kupní ceny s výjimkou předem sjednaných množstevních slev,

e) sjednávání nebo uplatňování plateb nebo jiného protiplnění za přijetí potravin do prodeje,

f) sjednávání nebo uplatňování doby splatnosti kupní ceny potravin delší, než je doba uvedená v § 3a písm. a),

g) sjednávání nebo uplatňování práva na vrácení nakoupených potravin s výjimkou podstatného porušení smlouvy,

h) požadování náhrady sankce uložené kontrolním orgánem po dodavateli bez existence jeho zavinění,

i) diskriminování dodavatele spočívající ve sjednání nebo uplatnění rozdílných smluvních podmínek pro nákup nebo prodej služeb s nákupem nebo prodejem potravin souvisejících při srovnatelném plnění, bez spravedlivého důvodu,

j) provádění auditu nebo jiné formy kontroly dodavatele odběratelem nebo jím pověřenou fyzickou osobou nebo právnickou osobou na náklady dodavatele včetně požadování rozborů potravin na náklady dodavatele, nebo

k) nerespektování výsledků úřední kontroly potravin provedené orgány státního dozoru²⁾ odběratelem.

nadpis vypuštěn

Dozor nad dodržováním zákona

§ 5

Dozor nad dodržováním zákona provádí Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“). Působnost Úřadu je stanovena jiným právním předpisem²⁾.

§ 5a

Sektorové šetření

(1) V případech, kdy Úřad zjistí skutečnosti naznačující porušování tohoto zákona, provádí šetření trhu a vztahů mezi odběrateli a dodavateli (dále jen "sektorové šetření") a vydává zprávy o výsledcích šetření, jejichž obsahem je zejména doporučení postupu správné praxe.

(2) Při provádění sektorového šetření podle odstavce 1 postupuje Úřad obdobně podle § 21c, 21e, 21f a 21g zákona o ochraně hospodářské soutěže. Úřad může na základě skutečností zjištěných při provádění sektorového šetření zahájit řízení z moci úřední.

§ 6

(1) Zjistí-li Úřad v řízení z moci úřední, že došlo ke zneužití významné tržní síly, tuto skutečnost v rozhodnutí uvede a tímto rozhodnutím takové jednání do budoucna zakáže.

(2) Namísto rozhodnutí podle odstavce 1 Úřad rozhodne o zastavení řízení za podmínky, že účastník řízení Úřadu navrhl závazky, jejichž splněním se odstraní závadný stav, a že zneužití významné tržní síly nebylo Úřadem kvalifikováno jako závažné. V takovém rozhodnutí může Úřad rovněž stanovit podmínky a povinnosti nutné k zajištění splnění těchto závazků. Jestliže Úřad neshledá navržené závazky dostatečnými, důvody písemně sdělí účastníku řízení a pokračuje v řízení.

(3) Závazky podle odstavce 2 může účastník řízení písemně navrhnout Úřadu nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy mu Úřad doručil písemné vyrozumění, v němž Úřad sdělí základní skutkové okolnosti případu, jejich právní hodnocení a odkazy na hlavní důkazy o nich, obsažené ve spise (dále jen „sdělení výhrad“). Účastník řízení je svým návrhem vázán vůči Úřadu, popřípadě vůči třetím osobám, a od podání návrhu do rozhodnutí Úřadu podle odstavce 2 nesmí postupovat způsobem, který je předmětem sdělení výhrad Úřadu.

(4) Po zastavení řízení podle odstavce 2 může Úřad znovu zahájit řízení podle odstavce 1, jestliže

- a) se podstatně změnilы podmínky, které byly pro vydání rozhodnutí podle odstavce 2 rozhodné,
- b) účastník řízení jedná v rozporu se svými závazky podle odstavce 2, nebo
- c) rozhodnutí bylo vydáno na základě nepravdivých nebo neúplných podkladů, údajů a informací.

§ 6a

Je-li zjištěno porušení zákazu stanoveného v § 4, může Úřad rozhodnout o uložení opatření k nápravě, jehož účelem je odstranění protiprávního stavu, a stanovit přiměřenou lhůtu k jeho splnění.

nadpis vypuštěn

§ 7

(1) Na výkon dozoru a řízení vedená Úřadem podle tohoto zákona, jakož i na jeho vyšetřovací oprávnění, se přiměřeně použijí ustanovení zákona o ochraně hospodářské soutěže.

(2) Na postup Úřadu podle tohoto zákona se právní předpisy o kontrole⁶⁾ nepoužijí, s výjimkou ustanovení § 21c odst. 3 a § 22b odst. 7 a 9. Ustanovení § 38 odst. 6 část věty první za středníkem správního řádu se nepoužije.

§ 7a

Využívání údajů z informačních systémů veřejné správy

(1) Úřad využívá při výkonu působnosti podle tohoto zákona ze základního registru obyvatel tyto údaje:

- a) příjmení,
- b) jméno, popřípadě jména,
- c) adresa místa pobytu,
- d) datum, místo a okres narození, u subjektu údajů, který se narodil v cizině, datum, místo a stát, kde se narodil,
- e) datum, místo a okres úmrtí, jde-li o úmrtí subjektu údajů mimo území České republiky, datum úmrtí, místo a stát, na jehož území k úmrtí došlo; je-li vydáno rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého, den, který je v rozhodnutí uveden jako den smrti nebo den, který subjekt údajů prohlášený za mrtvého nepřežil, a datum nabytí právní moci tohoto rozhodnutí,
- f) státní občanství, popřípadě více státních občanství.

(2) Úřad využívá při výkonu působnosti podle tohoto zákona z informačního systému evidence obyvatel tyto údaje:

- a) jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné příjmení,

- b) datum, místo a okres narození,
- c) rodné číslo,
- d) adresa místa trvalého pobytu,
- e) státní občanství, popřípadě více státních občanství.

(3) Úřad využívá při výkonu působnosti podle tohoto zákona z informačního systému cizinců tyto údaje:

- a) jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné příjmení,
- b) datum, místo a stát narození,
- c) státní občanství, popřípadě státní příslušnost,
- d) druh a adresa místa pobytu,
- e) počátek pobytu, popřípadě datum ukončení pobytu.

(4) Z údajů podle odstavců 1 až 3 lze v konkrétním případě využít vždy jen takové údaje, které jsou nezbytné ke splnění daného úkolu.

(5) Údaje, které jsou vedeny jako referenční údaje v základním registru obyvatel, se využijí z informačního systému evidence obyvatel nebo z informačního systému cizinců, pouze pokud jsou ve tvaru předcházejícím současný stav.

§ 8

Přestupky právnických osob a podnikajících fyzických osob

(1) Odběratel, který má významnou tržní sílu, se dopustí přestupku tím, že

- a) v rozporu s § 4 zneužije svoji významnou tržní sílu,
- b) nesplní závazek podle § 6 odst. 2,
- c) nesplní opatření k nápravě uložené Úřadem podle § 6a nebo jinou povinnost stanovenou rozhodnutím Úřadu, nebo
- d) nesjedná povinnou náležitost smlouvy podle § 3a písm. a) až e) nebo nesjedná smlouvu písemně.

(2) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

- a) poruší pečeť umístěnou v průběhu šetření podle tohoto zákona, nebo
- b) v rozporu s tímto zákonem neposkytne Úřadu úplné, správné a pravdivé podklady nebo informace, včetně obchodních knih, jiných obchodních záznamů nebo jiných záznamů, které mohou mít význam pro objasnění předmětu řízení.

(3) Za přestupek podle odstavce 1 se uloží pokuta do 10 000 000 Kč nebo 10 % z čistého obrátu dosaženého odběratelem za poslední ukončené účetní období a za přestupek podle odstavce 2 se uloží pokuta do 300 000 Kč nebo 1 % z čistého obrátu dosaženého právnickou nebo podnikající fyzickou osobou za poslední ukončené účetní období.

(4) Je-li pokuta podle odstavce 3 ukládána

- a) odběrateli, který je ovládanou osobou, počítá se z úhrnu čistého obrátu ovládané a ovládající osoby za poslední ukončené účetní období, nebo
- b) nákupní alianci nebo jejím členům, počítá se z úhrnu čistých obrátů dosažených jejími členy za poslední ukončené účetní období.

(5) Pokud je pokuta uložena nákupní alianci, ručí její členové za zaplacení uložené pokuty společně a nerozdílně.

(6) Jestliže Úřad uzná odběratele vinným z přestupku podle § 8 odst. 1, tak sníží pokutu, o jejíž výši informoval účastníky řízení ve sdělení výhrad, o 20 %, pokud se odběratel ke spáchání přestupku přiznal a pokud má Úřad za to, že s ohledem na povahu a závažnost přestupku je takový postih dostatečný.

§ 9

Společná ustanovení k přestupkům

(1) Podle tohoto zákona se posuzuje odpovědnost za přestupek, který byl spáchán na území České republiky odběratelem, který má sídlo v České republice nebo má na území České republiky umístěn podnik nebo organizační složku, anebo zde alespoň vykonává svoji činnost nebo zde má svůj majetek.

(2) Podle tohoto zákona se posuzuje také odpovědnost za přestupek spáchaný v cizině právnickou osobou nebo podnikající fyzickou osobou, která nemá sídlo v České republice, byl-li spáchán ve prospěch odběratele s významnou tržní silou, který má sídlo v České republice nebo má na území České republiky umístěn podnik nebo organizační složku, anebo zde

alespoň vykonává svoji činnost nebo zde má svůj majetek.

(3) Přestupky podle tohoto zákona projednává Úřad.

(4) Poskytne-li osoba uvedená v § 2 písm. a) Úřadu důvěrné informace a podklady k přestupku (dále jen "důvěrné informace"), má právo na utajení své identity v souvislosti s těmito podklady, a to před zahájením řízení, po jeho zahájení i skončení, jestliže by bez utajení její identity mohly být ohroženy nebo poškozeny její oprávněné zájmy a o utajení identity sama požádá současně s poskytnutím důvěrných informací; žádost o utajení identity je vyloučena z nahlížení do spisu. Identita takové osoby bude utajena i ve výzvách a sděleních, které Úřad bude této osobě zasílat v souvislosti s těmito důvěrnými informacemi; tyto výzvy Úřadu jsou vyloučeny z nahlížení do spisu do dne uplynutí lhůty pro poskytnutí informací a podkladů. Podklady a informace, které poskytla osoba, jejíž identita byla utajena, jsou do vydání sdělení výhrad vyloučeny z nahlížení do spisu. Úřad umožní po vydání sdělení výhrad osobám oprávněným k nahlížení do spisu seznámit se s těmito podklady a informacemi pouze v podobě, která nezmaří účel utajení identity osoby, která podklady poskytla, a ochrany obchodního tajemství.

(5) Úřad, aniž řízení zahájí, může po předběžném prošetření věc usnesením odložit, jestliže na jeho vedení není veřejný zájem s ohledem na míru závažnosti posuzovaného jednání; přitom přihlíží zejména k povaze jednání, způsobu jeho provedení a počtu dotčených subjektů.

(6) Úřad obviněnému před vydáním rozhodnutí věci doručí sdělení výhrad. Ve sdělení výhrad Úřad stanoví přiměřenou lhůtu, ve které se může obviněný seznámit s podklady pro sdělení výhrad a navrhnout doplnění dokazování; tato lhůta nesmí být kratší než 14 dní a počíná běžet ode dne doručení sdělení výhrad. Lhůta podle věty druhé může být prodloužena jen v případech hodných zvláštního zřetele. K později uvedeným skutečnostem a důkazům se nepřihlíží; to neplatí, jde-li o skutečnosti nebo důkazy, které účastník nemohl uplatnit dříve.

(7) Alespoň jedna oprávněná úřední osoba podílející se na řízení o přestupku vedeném Úřadem v každém stupni musí mít vysokoškolské vzdělání nejméně v magisterském studijním programu v oboru právo na vysoké škole v České republice. Ustanovení zákona upravujícího řízení o přestupcích, která se týkají požadavků na vzdělání oprávněných úředních osob, se na řízení o přestupcích, k jejichž projednání je příslušný Úřad podle tohoto zákona, nepoužijí.

(8) Na postup Úřadu podle tohoto zákona se ustanovení § 16, 17, § 24 až 27, § 29 písm. c), § 32, § 35 písm. a) a d), § 39 písm. a) a b), § 42, 43, 45, 48, 49, § 51 písm. b), § 53, 54, § 68 písm. b) a c), § 70, 71, § 76 odst. 1 písm. h) a k), § 76 odst. 5, § 79, § 80 odst. 2 a 3, § 82 odst. 1 věta první, § 87, § 88 odst. 1 a 2, § 89, § 93 odst. 1 písm. d), f), g) a h), § 93 odst. 3, § 94, § 95 odst. 2, § 96 odst. 1 písm. b), § 96 odst. 2 a 3, § 98 odst. 2 a § 99 odst. 2 zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich nepoužijí.

§ 9a

Promlčecí doba, stavení a přerušení promlčecí doby

(1) Promlčecí doba přestupku podle § 8 odst. 1 činí 10 let.

(2) Promlčecí doba přestupku podle § 8 odst. 2 písm. a) a b) činí 3 roky. Ustanovení odstavce 4 písm. d) se nepoužije.

(3) Do promlčecí doby se nezapočítává dále doba řízení vedeného v souvislosti s řízením ve věci přestupku před soudem ve správním soudnictví.

(4) Promlčecí doba se přerušuje

a) oznámením o zahájení řízení o přestupku,

b) vydáním sdělení výhrad,

c) vydáním rozhodnutí, jímž je obviněný uznán vinným,

d) okamžikem předání věci Komisí nebo orgánem pro hospodářskou soutěž či jiného dozorového orgánu členského státu.

(5) Přerušením promlčecí doby počíná běžet promlčecí doba nová.

(6) Byla-li promlčecí doba přerušena, odpovědnost za přestupek zanikne nejpozději uplynutím 14 let od jeho spáchání a odpovědnost za přestupky podle odstavce 2 zanikne nejpozději uplynutím 5 let od jejich spáchání. Tato doba se prodlužuje o dobu podle odstavce 3.

§ 10

Pořádková pokuta

(1) Právnícké nebo podnikající fyzické osobě, která v rozporu s tímto zákonem neposkytne Úřadu při provádění šetření nezbytnou součinnost, lze uložit pořádkovou pokutu až do výše 300 000 Kč nebo 1 % z čistého obrátu jí dosaženého za poslední ukončené účetní období.

(2) Pořádkovou pokutu lze uložit i opakovaně. Celková výše opakovaně ukládaných pokut nesmí přesáhnout 10 000 000 Kč nebo 10 % z čistého obrátu dosaženého právníckou nebo podnikající fyzickou osobou za poslední ukončené účetní období.

nadpis vypuštěn

§ 11

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem třetího kalendářního měsíce následujícího po dni jeho vyhlášení.

Vlček v. r.

Fischer v. r.

Příloha 1

zrušena

Příloha 2

zrušena

Příloha 3

zrušena

Příloha 4

zrušena

Příloha 5

zrušena

Příloha 6

zrušena

Vybraná ustanovení novel

Čl. II zákona č. 50/2016 Sb.

Přechodná ustanovení

1. Řízení, která nebyla pravomocně ukončena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se dokončí a práva a povinnosti s nimi související se posuzují podle zákona č. 395/2009 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

2. Smlouvy vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, které neobsahují náležitosti podle § 3a zákona č. 395/2009 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, uvedou jejich smluvní strany do souladu s § 3a zákona č. 395/2009 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, nejpozději do 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

1) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin.

2) Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

5) § 21e odst. 1 nebo § 21f odst. 3 zákona č. 143/2001 Sb.

6) Zákon č. 255/2012 Sb., kontrolní řád.